

Norsk studentorganisasjon

Møllergata 39 / 0179 Oslo

Tlf: 22 04 49 70

E-post: nso@student.no

www.student.no

Høringssvar fra Norsk studentorganisasjon

NSOs innspill til stortingsmeldingen om forskningssystemet

Kunnskapsdepartementet 02.05.24

Kontakt Norsk studentorganisasjon

Harald Bolstad Evensen (fag- og forskningspolitisk ansvarlig), 982 25 996, forskning@student.no

Gisle Fuhr (politisk rådgiver), 917 33 075, gisle@student.no

Norsk studentorganisasjon

Norsk studentorganisasjon (NSO) takker for muligheten til å komme med innspill til stortingsmeldingen om forskningssystemet. NSO representerer over 270 000 studenter ved norske høyere utdanningsinstitusjoner.

Vi ser for oss at systemmeldingen vil ha en stor påvirkning på utdanningsinstitusjonene, og at meldingen vil presentere tiltak som vil være definerende for at samfunnet som en helhet har kunnskapen som trengs til å møte både nåværende og kommende samfunnsutfordringer. Vi mener derfor at systemmeldingen bør få konsekvenser også for utdanning, og at departementet ser studentene som en integrert del av fremtidens forskningssystem.

I høringsbrevet skisserer regjeringen fem problemområder som anses som spesielt prekære. I dette innspillet vil vi adressere disse områdene, samt fremheve et sjette punkt som vi mener at stortingsmeldingen bør ta for seg.

Det digitale skiftet

NSO støtter problembeskrivelsene som skisseres i brevet. Det digitale skiftet vil påvirke hele samfunnet, og vi forventer at KD og UH-sektoren er sentrale i utviklingen av teknologien som vil forme fremtiden. Vi håper på å se en fremoverlent og satsningsvillig regjering i den nasjonale digitaliseringsstrategien som kommer til sommeren.

I høringsbrevet løftes utfordringer rundt finansiering av datainfrastruktur. Det utvikles allerede en rekke tjenester som vil styrke den digitale forskningsinfrastrukturen, som nasjonalt vitenarkiv og kunnskapssektorens datafelleskap, og NSO vil understreke viktigheten av at disse tjenestene sikres god finansiering. Vi mener det er viktig at verktøyene som skal brukes til forskning og høyere utdanning skal være utviklet og finansiert av staten – både for å sikre behandling av data og for å legge til rette for samkjøring mellom utdanningsinstitusjonene. Dette gir kontinuitet hvis man bytter institusjon, og gjør det enklere å lære seg å bruke og utnytte verktøyene som eksisterer. Regjeringen bør derfor sikre at fremtidens digitale forskningsinfrastruktur er tilgjengelig for alle institusjoner, og dette gjøres best gjennom at verktøyene utvikles av aktører som Sikt og HK-Dir.

NSO støtter ambisjonen om å utvikle en nasjonal politikk for tungregning som er tilpasset forskningsbehovene. For å sikre at digitalisering bidrar til grønn omstilling, heller enn å øke datasenterindustriens klimaavtrykk, så må regjeringen ha som mål å gjøre datasentre mer energieffektive, og i størst mulig grad tilrettelegge for at sentrene bruker fornybar energi. Dette perspektivet må også være sentralt i KDs arbeid med politikk for tungregning.

Norsk studentorganisasjon

NSO mener at:

- KD og UH-sektoren må være tett påkoblet det politiske arbeidet som gjøres rundt digitalisering, og være sentrale aktører i utvikling av ny teknologi. Systemmeldingen må støtte oppunder og styrke arbeidet som gjøres rundt å utvikle ny forskningsinfrastruktur.
- Fremtidens digitale forskningsinfrastruktur må være tilgjengelig for alle utdanningsinstitusjoner, og studentene må (der det er hensiktsmessig) få tilgang til verktøyene på samme linje som ansatte.
- Bærekraft og energieffektivitet må stå sentralt i KDs arbeid med politikk for tungregning og utvikling av datasentre.

Ny geopolitisk situasjon

NSO støtter ambisjon om mer internasjonalt forskningssamarbeid, og anerkjenner behovet for at nasjonal sikkerhet og etikk må være en del av vurderingene når samarbeid skal etableres. Samtidig reagerer vi på at departementet i høringsnotatet understreker at Norge må kunne samarbeide med land som utfordrer etablere normer og verdier for akademisk samarbeid. Vi mener at forskningssamarbeid som støtter oppunder undertrykkende regimer, eller på andre måter går imot bærekraftsmålene, bør unngås. Dette betyr ikke at vi prinsipielt er imot alt forskningssamarbeid med stormakter som utfordrer norske verdier og idealer, men vi mener heller ikke at regjeringen bør oppfordre til slike samarbeid. Når ressurser er presset, mener NSO at regjeringen heller bør prioritere å tilrettelegge for forskningssamarbeid med EU og utviklingsland, som beskrevet under.

Den viktigste internasjonale samarbeidsaktøren for Norge er EU, og fremtidens forskningssystem må tilpasses og være påkoblet utviklingene som skjer i Europa. Regjeringen kan sikre at Norge tar en mer aktiv part i det europeiske samarbeidet ved universitetsallianser gjennom fortsatt støtte til Erasmus+ og EUs program for forskning og innovasjon.

I høringsbrevet vises det til en usikker geopolitisk situasjon, men det fokuseres på norske interesser, uten at mulige bidrag til å hjelpe de som påvirkes av pågående konflikter nevnes. NSO mener at når regjeringen legger rammene for internasjonale forskningssamarbeid, så må bistand og støtte til studenter og akademikere i risikosituasjoner være en prioritet. Kuttene i utdanningsbistand som regjeringen har innført er svært uheldige, da de direkte motvirker bærekraftsmålene. Det samme gjelder for regjeringens foreslåtte kutt av NORPART-programmet i statsbudsjettet for 2024. NSO mener at regjeringen bør se forskning- og utdanningsarbeid som en integrert del av bistandspolitikken, og at usikre geopolitiske situasjoner bør være et argument for å

Norsk studentorganisasjon

styrke utdannings- og forskningsrettet bistand, heller enn et argument for å verne om norske interesser.

NSO mener at:

- Regjeringen må tilrettelegge for en styrking av internasjonalt forskningssamarbeid, med EU og utviklingsland som spesielle prioriteter.
- Fremtidens forskningssystem må være tilpasset og påkoblet utviklinger i Europa.
- Utdannings- og forskningsrettet bistand og forskningssamarbeid med utviklingsland må prioriteres i usikre tider.

Kunnskap må tas i bruk raskere

NSO deler bekymringene som skisseres i høringsbrevet, og mener et av de viktigste tiltakene regjeringen kan gjøre for å sikre at vi har kunnskapsberedskap er å satse på høyere utdanning. Det bør være et overordnet mål for regjeringens beredskapspolitikk at vi utdanner arbeidskraft som har blitt trent i kritisk tenkning og kan skille forskningsbasert kunnskap fra påstander som har lite grunn i virkeligheten. Med andre ord må ikke bare kunnskap tas i bruk raskere – vi trenger *mer* kunnskap som brukes på *riktig* måte.

Regjeringen kan legge til rette for dette med å presentere et forskningssystem som er tettere påkoblet høyere utdanning. Aktuelle tiltak kan være å opprette ordninger for studentdrevne forskningsprosjekt, tilsvarende STUD-ENT-ordningen, som nå ligger innunder Innovasjon Norge. Videre kan regjeringen legge føringer for at forskningssentre skal involvere studenter for å bygge solide fagmiljø – NSO erfarer at både SFF- og SFI-ordningene bidrar til å styrke involvering av studenter i forsknings- og innovasjonsarbeid.

En forutsetning for at kunnskap kan tas raskere i bruk er at den er enkelt tilgjengelig. NSO mener at som prinsipp bør forskning og faglitteratur i størst mulig grad være åpent tilgjengelig og kostnadsfritt for allmennheten. Vi støtter derfor oppom tiltakene som presenteres i den nylig lanserte strategien for vitenskapelig publisering, og vil spesielt be regjeringen prioritere å opprette en finansieringsmodell for åpen tilgang til vitenskapelige bøker.

Samtidig som vi støtter ambisjonene om å ta kunnskap raskere i bruk, så vil vi understreke viktigheten av at effektivitet ikke bør gå utover kvalitet – hverken i utdanning eller forskning. Fremtidens forskningssystem bør støtte oppom langsiktig forskning, og regjeringen må unngå at systemet bidrar til ytterligere publiseringspress på forskere og vitenskapelige ansatte i UH-sektoren.

Norsk studentorganisasjon

NSO mener at:

- Fremtidens forskningssystem må være tettere påkoblet undervisning.
- Regjeringen må iverksette tiltak for å gjøre mer forsknings- og faglitteratur enkelt tilgjengelig for både studenter og den generelle befolkningen.
- Regjeringen må tilrettelegge for langsiktig forskning, og unngå at krav om effektivitet leder til svekking av forskningskvaliteten og ytterligere publiseringspress.

Oppdragsmarked i endring og behov for tverrsektoriell samordning

For NSO henger disse to utfordringene sammen. Vi støtter regjeringens mål om å øke næringslivets forskningsinnsats, da tettere samarbeid mellom akademia og andre sektorer – inkludert næringslivet – vil kunne bidra til å styrke arbeidslivsrelevansen og kvaliteten av høyere utdanning. Dette forutsetter riktignok at regjeringen vektlegger samarbeid mellom næringsliv og akademia i deres strategiske arbeid for å nå dette målet, fremfor at man stimulerer til at næringslivet skal bygge opp egen analyse- og forskningsvirksomhet.

Skal vi få til tettere samarbeid mellom de forskningsutøvende sektorene, så krever det samordning på politisk nivå. NSO vil derfor oppfordre regjeringen til å se på muligheter for økt samordning mellom departementene når det kommer til forskning, da dagens sektorinndeling blant annet skaper skiller og ulike ordninger rundt finansiering som svekker helheten i den nasjonale forskningspolitikken.

NSO mener at:

- Regjeringen må tilrettelegge for økt grad av samarbeid mellom akademia og næringslivet.
- Regjeringen må se på muligheter for økt samordning mellom departementene for å styrke tverrsektorielt samarbeid og helhetsspektivet i den nasjonale forskningspolitikken.

Et forskningssystem med gode arbeidsforhold

Et forskningssystem er ingenting uten forskerne. En sentral utfordring med dagens forskningssystem er at unge forskere må gå i lengre perioder på tidsavgrensede kontrakter og at ansatte i UH-sektoren bruker mer og mer av fritiden for å gjennomføre arbeidsoppgavene. En undersøkelse fra Forskerforbundet viser at kun 1 av 5 postdoktorer vil anbefale andre unge en karriere innen forskning. Dette er bekymringsverdig av flere grunner, og viser at dårlige arbeidsforhold vil kunne påvirke rekrutteringen til forskeryrker.

Norsk studentorganisasjon

Økt arbeidspress går utover tiden som ansatte har til å forberede undervisning og følge opp studenter. Riksrevisjonens undersøkelse av kvalitetsarbeid ved universiteter og høyskoler viste at det ikke er lagt godt nok til rette for at underviserne kan arbeide med kvalitetsutvikling av studieprogram, hvilket påvirker gjennomføringsgraden. Institusjonene peker på strammere budsjett som en årsak til at vitenskapelig ansatte får flere arbeidsoppgaver.

NSO støtter oppom endringene som HK-Dir foreslår rundt vitenskapelig assistent-stillingen i forslaget til ny forskrift for undervisnings-, forsknings- og rekrutteringsstillinger, samt endringene som foreslås for postdoktorordningen. Dette er tiltak som kan bidra til å redusere midlertidigheten i akademia, samt rekruttere flere til en forskerkarriere, men utfordringene rundt arbeidspress og usikre arbeidsforhold krever kraftigere grep. Vi håper at regjeringen anser arbeidsforhold og rekruttering som sentrale punkter i det videre arbeidet med fremtidens forskningssystem.

NSO mener at:

- I arbeidet med systemmeldingen må regjeringen se på tiltak for å bedre arbeidsforholdene og styrke rekrutteringsløpene til akademia.